

Ticari hayatta yetki kullanımında sıkça birbiriyle karıştırılan TİCARİ MÜMESSİL ve TİCARİ VEKİL kavramları ne anlama gelmektedir, yasal düzenlemeye göre yetki ve sorumlulukları nedir, aralarında ne gibi farklılıklar bulunmaktadır bu sayıda özet olarak açıklamaya çalışacağım.

TİCARİ MÜMESSİL:

Ticari mümessilin tanımı ve temsil yetkisinin kapsamı 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu 547 ve 548. maddelerinde tanımlanmış ve yetki sınırları tam olarak belirlenmiştir. TBK 547/1 maddesinde ticari mümessil *“Ticari Temsilci, işletme sahibinin, ticari işletmeyi yönetmek ve işletmeye ilişkin işlemlerde ticaret unvanı altında, ticari temsil yetkisiyle kendisini temsil etmek üzere, açıkça ya da örtülü olarak yetki verdiği kişidir.”* Şeklinde yer almıştır.

Ticari mümessillik; bir sözleşme olmayıp tek taraflı bir hukuki işlemle verilen temsil yetkisini içermektedir. Buna bağlı olarak ticari mümessillik işletme sahibinin iradesine dayandığından burada söz konusu olan temsil yetkisinin kanuni değil, iradi bir temsil yetkisi olduğu görülmektedir.

Ticari mümessilin temsil yetkisinin kapsamı ise TBK 548 maddesinde tam olarak belirlenmiştir. Bu haliyle ticari mümessillik, sınırı kanunla çizilmiş iradi bir temsil yetkisidir. Ticari mümessil, iyi niyetli üçüncü kişilere karşı, işletme sahibi adına kambyo taahhüdünde bulunmaya ve onun adına işletmenin amacına giren her türlü işlemleri yapmaya yetkilidir. Sadece, açıkça yetkili kılınmadıkça taşınmazları devredemez veya taşınmazları bir hak ile sınırlandıramaz.

Ticari mümessil, işletme sahibini temsile yetkili bir kişi olduğu gibi, aynı zamanda ticari işletmenin belirli yetkilere sahip idarecisi niteliğini de taşır. Keza ticari mümessilliğin bu yönü eski Borçlar Kanunu 449/1’de *“...işlerini idare...”* şeklinde vurgulanmıştır. Bir örnek vermek gerekirse bir şirketin genel müdürü hukuki bakımdan şirketin ticari mümessilidir ancak, idari bakımdan da, yürütme organının bir parçasıdır.

Ticaret şirketleri organları aracılığıyla idare ve temsil edildiğinden, ticari mümessil tayin etme yetkisi de bu organlara aittir. Her ticaret şirketinin türüne göre bu organlar değişiklik göstermektedir. Ticaret şirketlerinin tümünde ticari mümessil şirket ana sözleşmesiyle tayin edilebildiği gibi, şirket sözleşmesinde kararlaştırılması şartıyla bu yetkinin şirketi idare ve temsile yetkili müdürlere bırakılması da mümkündür. Örneğin Limited Şirketlerde şirket sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadıkça, ticari mümessil tayinine Genel Kurul yetkilidir.

Ticari mümessillik ticaret siciline tescil olunur.

TİCARİ VEKİL: Ticari vekalet konusu Türk Borçlar Kanunu 40. vd. maddelerinde düzenlenmiş olup, temsil yetkisinin ticari hayatın ihtiyaçlarına adapte edilmiş halidir. Ticari vekalette ticari mümessillik gibi tek taraflı hukuki işlemle verilen bir temsil yetkisi içermektedir. Türk Borçlar Kanunu 551. Maddesinde *“Ticari vekil bir işletme sahibinin,*

kendisine ticari temsilcilik yetkisi vermeksizin, işletmesini yönetmek veya işletmesinin bazı işlerini yürütmek için yetkilendirdiği kişidir. Bu yetki işletmenin alışılmış bütün işlemlerini kapsar. Ancak ticari vekil açıkça yetkili kılınmadıkça, ödünç para veya benzerlerini alamaz, kambiyo taahhüdünde bulunamaz, dava açamaz ve açılmış davayı takip edemez.” şeklinde düzenlenmiştir.

İşletme sahibi veya şirketler ticari mümessil dışında başka yardımcılarından da yararlanması söz konusu olabileceğinden bu yardımcıların konumu ve yetkileri ticari mümessile çok benzeyen ticari vekil adı altında yürütülmektedir. Kanundaki bu tanımlamalardan da görüldüğü üzere ticari vekil ve ticari mümessil arasında görev ve yetki kapsamı açısından farklılıklar bulunmaktadır. Uygulamada bu iki kavram özellikle yetki kullanımında karıştırılmaktadır.

Bu ana farklılıkları kısaca özetlemek gerekirse;

* Ticari mümessil hem ticari işletme hem esnaf işletmesi için; ticari vekil ise sadece ticari işletme için tayin edilebilir.

* Ticari vekil, özel yetki verilmedikçe tacir adına ödünç alamaz, kambiyo taahhütlerinde bulunamaz ve davacı veya davalı olarak mahkemelerde taciri temsil edemez. Ticari mümessil ise, bu tür işlemleri dahi yapma yetkisine sahiptir.

* Ticari mümessilin temsil yetkisinin ticaret siciline tescili gerekirken, ticari vekilin temsil yetkisi sicile tescil edilemez.

* Ticari mümessil, bir işletmenin tüm işlerini idare etmekle görevlendirildiğinden, onun işletmenin hem olağan hem olağanüstü nitelikteki bütün işleri yapmaya yetkisi vardır. Genel yetkili ticari vekil ise, işletmenin sadece mutad işleriyle sınırlı olarak temsil yetkisine sahiptir. Olağanüstü işlemleri yapabilmesi için işletme sahibinin özel yetkisine zorunluluk vardır. Belli bir işin ya da işlemin yapılmasıyla görevlendirilen özel yetkili vekillerin sahip oldukları temsil yetkilerinin kapsamı kendilerine bırakılan iş ya da işlemin niteliğine göre belirlenir.

Ticari hayatta ticari mümessil ve ticari vekil kavramları karıştırıldığından bundan dolayı sık sık hukuki çekişmeler yaşanmakta ve konu yargıya intikal etmektedir. Örneğin, şirket temsilcisinin yetki verdiği kişinin şirket adına kambiyo senedi düzenleme yetkisi bulunup bulunmadığı konusunda Yargıtay Hukuk Genel Kurulunda tartışılmış ve 19.06.2013 gün 2013/12-2 E 2013/866 K. sayılı ilamında emsal nitelikte aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

Somut olayda: Şirket Ortaklar Kurulu kararı ile M.B.nin borçlu şirkete müdür olarak atandığı, senedi imzaladığı iddia olunan ve bu müdür M.B. tarafından vekaletname ile yetki verilen Z. Ş.ye Şirket Ortaklar Kurulu kararı ile verilmiş şirketi borçlandırma yetkisi bulunmadığı halde, Z.Ş.nin borçlu şirketi bağlayıcı kambiyo senedi düzenlediği, alacaklı tarafın bu senedi icra takibine koyması sonucu borçlu şirketin imzaya itiraz ederek (senedin yetkili mümessil tarafından imzalanmadığı iddiasıyla) ödemeyi kabul etmemesi üzerine yapılan yargılama sonunda mahkemenin şikayet davasını reddetmesi üzerine yerel mahkeme kararında direnmiş ve Hukuk Genel Kurulunda bu olay görüşülerek aşağıdaki sonuca varılmıştır.

Limited Şirketlerde ticari mümessil tayin etmeye Genel Kurul yetkili olup, Genel Kurul tarafından tayin edilen ticari mümessilin ise ticari vekil atamasında kanuni bir engel bulunmamaktadır. Olayımızda borçlu şirketin ticari mümessili M.B. tarafından 29.06.2004 tarihli vekaletname ile Z.Ş.ye şirket adına kambiyo senedi tanzime ve imzaya yetki verilmiştir. Dosyadaki vekaletname incelendiğinde de borçlu şirketin ticari mümessili M.B.nin Z.Ş.yi ticari vekil atadığı anlaşıldığından Z.Ş.nin şirket adına kambiyo senedi tanzime yetkili bulunmaktadır.

Hal böyle olunca; ticari mümessil olarak atanan Z.Ş.nin uzun süre ticari faaliyette bulunmasını eylemli olarak benimseyen borçlu şirketin, takip konusu bononun keşide tarihinden sonra vekili azletmesi ve bu vekilin yaptığı işlemleri kabul etmemesinin iyi niyetli bir davranış olmadığını, ticari vekil olan Z.Ş.nin şirket adına kambiyo senedi tanzime yetkili olduğunun kabulü gerektiği belirtilerek borçlu şirketin haksızlığına, alacaklının açtığı davanın kabulü yönünde verilen yerel mahkeme kararının onanmasına karar vermiştir.

Usulüne uygun atanan ticari vekil, özel yetkilendirilmiş ve verilen yetki dahilinde kambiyo senedi düzenlemişse; sonradan bu kişinin ticari temsilci sıfatı olmadığından bahisle düzenlenen bonoya yapılan itirazın iyi niyetli olmayacağı ve bononun geçerliliğini yitirmeyeceği yönündeki bu karar, yasal düzenlemeyi pekiştirmekte ve borçtan kurtulmaya, kaçmaya yönelik kötü niyetli davranışlara itibar edilmeyeceğinin güzel bir örneğini teşkil etmektedir.

Av. A. Nurcan EROL